

Telegraful Român

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1858 de Mitropolitul Andrei Șaguna

APARE SAPTĂMANAL

<p>Abonamentul: Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 8 Dolari.</p>	<p>Articole și corespondențe se adresează Redacției Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază,</p>	<p>Prețul inserțiunilor un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.</p>	<p>Abonamentele și inserțiunile se adresează Administrației ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45</p>
--	--	---	---

A grai M. Sa Regele

La strălucitele festivități ale «Asociațiunii», ținute în 20—21 Septembrie 1936 la Blaj, M. Sa Regele, a rostit următoarele:

După atâtea luminoase cuvântări care s'au ținut astăzi, este foarte greu de a găsi ceva de adăugat.

Am ascultat programe dintre cele mai frumoase, am ascultat aduceri aminte și cuvinte de laudă la adresa acelora cari au condus această „Astră” în decursul anilor.

La toate cele ce s'au rostit aci, nu pot, în această zi de sărbătoare, decât să unesc și glasul Meu.

Au trecut trei sferturi de veac de când luminoasa minte a neuitatului mitropolit Șaguna avu această idee — hărăzită de Cel de sus — de a crea, pentru dezvoltarea minții poporului român, această Asociație.

Sunt sigur că astăzi din înaltul Cerurilor, dacă privește la drumul ce s'a parcurs, el nu poate decât să se bucure și să ne binecuvinteze.

Gândul care a prezidat la creațiunea „Astrei” a fost îndeplinit cu vârf și îndesat.

„Astra”, până în ziua Unirii pe vecie a neamului românesc, a știut să fie acel element permanent, care, împreună cu bisericile noastre naționale, a susținut cultura și a întărit sufletul neamului românesc. [Aplauze puternice].

Dacă astăzi, în cei 18 ani dela Unire până acum, putem constata încheierea unui suflet unic al românilor, acest lucru se datorește în primul rând acestei Asociațiuni culturale care, cu mai bine de 50 de ani înainte, a șters orice granițe între românii de pretutindeni. [Puternice și prelungite aplauze].

Prăznuind 75 de ani dela creațiunea „Astrei”, Eu în primul rând și toți acei cari simt românește, trebuie să ne închinăm cu evlavie și cu recunoștință în fața amintirii acelora cari și-au pus tot sufletul și toată dragostea pentru conducerea acestei Asociațiuni. Lor trebuie să le aducem astăzi primul cuvânt de laudă, prima slavă pentru tot ceea ce s'a putut face în acest Ardeal românesc.

Am astăzi o mărturisire de făcut, o mărturisire care sunt sigur că tuturor ardelenilor le va merge drept la suflet: ființa Mea culturală, substratul românesc al sufletului Meu, este un produs indirect al „Astrei”, căci este un produs al dascălilor ardeleni. [Aplauze prelungite].

Temelia culturei Mele românești a venit în praful dășagilor dascălului Cionca din regiunea Sibiu-Rășinari.

Adăpat la marile credințe naționale ale mitropolitului Șaguna,

el a infiltrat în sufletul Suveranului României de astăzi idealul că românii sunt un singur neam nedespărțit în vecie. [Aplauze puternice, urale].

Al doilea dascăl, care mai târziu a venit și Mi-a plămădit acest suflet național, tot de pe plaiurile ardeleni își trăgea obârșia — vorbesc despre acela pe care mulți dintre Dv., l-a încunoscut și iubit — a fost profesorul Munteanu-Murgoci. El este acela care în timpul adolescenței, Mi-a făcut legătura cu românii din Ardeal; prin el am început să pricep sufletul ardelen și să-l iubesc.

Am vorbit de trecut. Rămâne acum să vedem care este opera de desăvârșit în zilele de mâne.

Un ciclu întreg al activității „Astrei” s'a îndeplinit: acela de păstrătoare și încălzitoare a sufletului românesc.

Acel vis, pe care întreaga generație a Unirii l-a simțit bătând și svâcnind cu putere în sufletele noastre, astăzi s'a îndeplinit.

Ce rămâne de făcut?

S'au arătat aci frumoase și înalte programe. Sunt multe programe care sunt frumoase, cum sunt și acelea care s'au arătat astăzi, dar un program nu rămâne decât un petec de hârtie dacă, în sufletele acelora care trebuie să-l îndeplinească, nu există o desăvârșită credință și o desăvârșită voință de izbândă [Aplauze puternice]. Și spun acest lucru, nu ca niște vorbe goale citite în cărți, ci dintr'o experiență proprie.

Sunt aproape 20 de ani, de când Eu personal duc lupta pentru întărirea culturală a Neamului Meu și dacă am rășbit și dacă am reușit să fac ceva — departe de visul Meu, dar totuși am reușit ceva, — este că am avut credință, am avut voință, și mai presus de toate am avut statornicia care să Mă poată duce la izbândă. [Aplauze puternice, ovațiuni].

Sunt sigur că toți membrii despărțimintelor „Astrei” vor înțelege acest lucru și că în munca lor de toată ziua își vor pune toată râvna, toată dragostea, tot sufletul și toată statornicia pentru ridicarea și unificarea culturală și sufletească a neamului românesc.

Iată rolul primordial al „Astrei” de astăzi înainte. El a pregătit unirea; astăzi, cu aceeași tărie, cu aceeași dragoste, va trebui s'o consolideze printr'o cultură curată și specific românească. [Aplauze repet.].

Permiteți-Mi să vă adaog că această serbare a 75 de ani ai „Astrei” a fost luminată prin cuvântarea atât de frumoasă a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit al Si-

biului, a fost înălțată prin acest gând — care nu este numai un gând, ci este o necesitate imperativă a nației românești, — ca toți ceice simt românește și creștinește să-și întindă mâna peste nevoile, peste micile deosebiri ale zilei, să lucreze la plămădirea sufletului acestui popor, care, fie el ortodox, fie el unit, tot popor creștin și tot popor românesc este. [Aplauze furtunoase, urale, ovațiuni].

Pentru Mine, este cea mai sigură cheazășie faptul că, cuvintele acestea care au eșit din sufletul I. P. S. Sale au fost roștite tocmai în această zi în care sărbătorim 75 de ani ai „Astrei”, în care aceste două biserici naționale, timp de mai bine de o jumătate de veac, au luptat cot la cot și eu acelaș suflet

și gând pentru ridicarea poporului românesc.

Declarând deschisă această adunare festivă a „Astrei”, fac cele mai calde urări și mă unesc la glasul Bisericii ca Cel Atotputernic să binecuvinteze lucrările „Astrei”, să dea tărie sufletelor membrilor ei ca să-și împlinescă cu frică de Dumnezeu și cu dragoste nesfârșită pentru Neam și Tron misiunea pe care o are, de a lupta pentru întărirea și ridicarea neamului românesc. [Aplauze puternice].

Cel Atotputernic încă să binecuvinteze sufletele conducătorilor bisericilor naționale ca, într'un avânt de patriotism și creștinism, să-și îndeplinească mână în mână înalta lor misiune.

Ajută-le, Doamne!

CUVÂNTAREA

Înalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului NICOLAE la aniversarea de 75 ani a Asociațiunii culturale, 20 Septembrie 1936

SIRE,

MĂRIA TA,

Sfânta muncă închinată cu iubire binelui obștesc nu așteaptă altă răsplată decât bucuria de a fi fost săvârșită cu folos — dar vin zile de reculegere când simțământul recunoștinții celor ce au cules roadele se întoarce către harnicii lucrători cari au aruncat întru nădejde sămânța în ogorul culturii naționale.

O asemenea zi este praznicul de astăzi al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”, care în anul acesta a împlinit venerabila vârstă de trei sferturi de veac.

Izvorâtă din mintea creatoare a neuitatului nostru arhiepiscop și mitropolit Andrei Șaguna, care a fost și cel dintâi președinte îndrumător al ei, și având și sprijinul înaltului ierarh al bisericii surori din Blaj, ea a pornit înainte de aceasta cu 75 de ani la drum însoțită de binecuvântările celor doi părinți și păstori duhovnicești ai poporului nostru.

Reușind să strângă într'o devotată oaste pe cărturarii noștri, ale căror șiruri se îndesau mereu pe lângă tot greul asupririi, i-a trimis pe frontul luminării și povățuirii satelor și orașelor din întreg cuprinsul Ardealului nostru robii de odinioară. Prin apostolatul pe care l-a săvârșit cu ajutorul credincioșilor săi misionari, ea a încălzit și a solidarizat inimile Românilor obidiți de dincoace de Carpați, făcându-le să bată în acelaș ritm vioiu și pentru izbânda aceleiaș ideal al unității noastre naționale.

Această strădalnică lucrare s'a bucurat în toată vremea de concursul slujitorilor altarului și obștea românească se obișnuise să vadă încă de mai înainte pe cei doi păstori ai ei, dela Sibiu și dela Blaj, umăr la umăr în fruntea marilor înfăptuiri naționale. Căci la 1848 mitropolitul Andrei Șaguna a venit la memorabila adunare națională de pe Câmpia libertății, iar la 1911, cu ocaziunea aniversării semicentenarului „Astrei”, tot octogenarul mitropolit Ioan Meșianu a venit la Blaj — de sigur ambii cu conștiința superioară că erau chemați să reprezinte oriunde, și astfel și aici, cu colaborarea fraților lor de acelaș sânge și de aceeași limbă, aspirațiunile integrale ale națiunii române. Urmând acestei tradițiuni înțelepte a înaintașilor am venit și eu, împreună cu PP. SS, frați episcopi ai mitropoliei noastre, la praznicul de astăzi, primind cu dragă inimă invitarea ce ne-a făcut-o dl președinte al „Astrei”, pentru ca să vadă și de astă dată toți fiii poporului nostru, că noi părinții sufletești ai lor, pe lângă deosebirile de câteva puncte cari nu ele ne vor despărți vreodată, suntem una și cu sufletele înfrățite la marea operă de ridicare culturală și de învoire a forțelor morale ale națiunii. Zilele tulburi, ce le străbatem ne obligă sever la această frățească solidaritate pentru a opune primejdiilor ce ne amenință din afară și curentelor subversive ce ne pândesc din toate părțile desăvârșita unitate și putere de rezistență a sufletului neamului, ancorat în credința în Dumnezeu și în concepția sa creștină despre lume și viață. Nu putem avea o dorință mai vie a inimilor noastre decât aceea

Monahismul ortodox

— Sensul și misiunea lui în viitor —

Cuvântarea Inalt Prea Sfinției Sale Mitropolitului NICOLAE al Ardealului la deschiderea adunării eparhiale în 18 Mai 1930

Dintre realizările mai de seamă ale arhiepiscopiei noastre în anii trecuți vreau să semnez în mod deosebit, pentru importanța ei, una singură: începuturile ce le-am făcut pentru reînființarea Mănăstirii brâncovenești, de sub poalele Carpaților făgărășeni, la Sâmbăta de sus.

Vechile noastre mănăstiri

Deodată cu aceste începuturi ne găsim în fața problemei mari a reînființării monahismului organizat la noi. Căci — precum se știe — toate mănăstirile ortodoxe de pe teritoriul aparținător vechei noastre mitropolii ardeleni au fost desființate cu o barbarie fără seamăn de dușmanii neamului nostru, în decursul crâncenelor persecuții ce le-am îndurat și a luptelor aprige ce le-am dat pentru apărarea credinței, în veacul al XVIII-lea. Numărul lor trecea cu mult peste o sută, împrăștiate peste toate meleagurile locuite de Români. Cea mai deasă așezare o aveau în legătură cu saatele subcarpatine dela Sibiu până la Brașov. În această regiune existau vre-o 26 mănăstiri.

Câteva din vechile noastre mănăstiri se puteau mândri cu originea lor dela evlavioșii Domni din Moldova și Țara Românească. Acestea erau cele mai înzestrate. Altele aveau ca ctitori boieri din Principatele române ori chiar câte un reprezentant al nobilimei românești din Ardeal, până ce încă nu se terminase durerosul proces de înstrăinare completă a ei de biserică și neamul nostru. În fine preoți și călugări răsleți au înființat mici mănăstiri și schituri, la a căror gospodărie săracă se adăogau smeritele daruri ale țărânimii iobage. Cele mai multe din mănăstirile noastre intră în categoria acestora din urmă. Nu e deci mirare că nici una dintre ele nu s'a putut ridica la însemnătatea ce au avut-o pentru cultura națională marile ctitorii mănăstirești ale voevozilor din Principatele române. Apăsate de sărăcie și îndurând aceiași soarte de persecuție neconținută ca și biserică noastră, mănăstirilor noastre le lipseau condițiile necesare pentru o viață mai înfloritoare.

de a ajuta să se resfrângă în largi unde pe întinsul pământului românesc lumina culturii naționale, care, dacă a rămas una și nedespărțită, ca și sufletul neamului, atunci când pe culmile Carpaților era o graniță, cu atât mai vărtos astăzi, când vitejia soldatului român a șters nedreapta graniță și ne-a strâns pe toți sub scutul aceleiași patrii, ea trebuie să fie fermentul de înche-gare a conștiinței naționale totalitare, atât de sigură de sine și de destinațiunea sa în lume, încât să fie gata orice sacrificiu pentru păstrarea și apărarea patrimoniului național.

Nu știu — singur Dumnezeu știe — dacă nu cumva ne găsim în preajma jertfei supreme; atâta însă știu cu siguranță, că vom birui orice primejdie ce ar veni

Mănăstirile noastre în slujba culturii românești

Totuși, călugării lor, prin legăturile ce le-au întreținut cu mănăstirile din Principatele române, au fost organe de răspândire a cărții românești în Ardeal și de păstrare a unității sufletești a poporului nostru. În câteva mănăstiri existau școale pentru pregătirea preoților și a cântăreților bisericești, iar dela unii călugări ni-au rămas manuscrise prețioase. Este incontestabil meritul călugărilor pentru lumina-rea poporului, pentru întărirea și apărarea ortodoxiei în Ardealul asuprit.

Fortărețe ale credinței

Nu odată s'au făcut ei chiar purtătorii de cuvânt ai obștei românești cerând încetarea prigonirilor și un tratament mai uman pe seama poporului și ducând plângerile acestuia până la curtea Țarilor rusești. În decursul veacului al XVIII-lea mănăstirile noastre au fost fortărețe de rezistență față de propaganda purtată de Habsburgi și de toate uneltele lor, cu scopul de a atrage pe Românii ardeleni în mrejele papistășismului hrăpăreț. Nu e numai o întâmplare, că dela altarul acestor sfinte lăcașuri de închinare, identificate cu soarta poporului, s'a ridicat vijelioasa revoluție a inimosului călugăr Sofronie dela Cioara, care a fost cea mai dărză reacțiune, cu larg răsădit în pătura țărânimii noastre, pentru apărarea ortodoxiei și pentru respingerea odioasei unații, impusă cu forța de vrășmașii neamului.

Victime ale furiei habsburgopapistășești

Dar îndată după potolirea acelei revoluții, asupra mănăstirilor noastre s'a deslănțuit toată furia sălbatecă a Habsburgilor și a agenților papistășismului, pentru a le distruge cu desăvârșire. Rolul acesta l-a luat asupra sa generalul N. A. de Buccow, care în vara anului 1761 a dat ordinul neronian ca toate mănăstirile noastre să fie șterse de pe fața pământului, celor de lemn dându-li-se foc, cele de piatră având să fie dărâmate cu tu-

asupra noastră, dacă toți fiii neamului în orice clipă vor fi gata să răspundă cu viața pentru fiecare palmă din pământul scump al patriei.

În numele Bisericii ortodoxe, care și-a împletit în toată vremea viața ei cu viața neamului, odată cu urările pentru o rodnică activitate în viitor, fac făgăduința de a-i da scumpei noastre „Astra” tot sprijinul și de aici înainte.

Pe Majestatea Voastră, iubitul și înțeleptul nostru Suveran, care ne-a cinstit praznicul sufletului nostru prin înalta Sa prezență, o rugăm să creadă în asigurarea ce i-o facem că suntem gata să răspundem cu tot devotamentul, dela vladică până la opincă, la chemarea ce ni-o veți face.

Să trăiți Sire!

nurile, iar ceice s'ar împotrivi acestor măsuri să fie spânzurați ori decapitați. Foc și prăpăd a căzut atunci peste sfintele lăcașuri înjghebate cu trudă și jertfe de înaintașii noștri. Jale amară s'a coborât în sufletul obiditului nostru popor, văzând cum îi ard altarele la care s'a adăpostit mult prigonița noastră credință și dela cari a primit singura mângâiere ce-i mai rămăsese pe lumea aceasta. Bieții călugări, rămași fără adăposturi, s'au împrăștiat în toate părțile, cei mai mulți luând drumul cunoscut spre mănăstirile din Principatele române. Cărți bisericești, documente ale trecutului nostru, odoare, odăjdii și tot ce se găsea în cuprinsul mănăstirilor a căzut pradă focului mistuitor, la lumina lugu-bră a căruia se putea zări fața plină de-o inconștientă satisfacție a episcopului unit dela Blaj, care a fost complice la toată neome-noasa prigoană îndreptată împotriva fraților săi de acelaș sânge.

Grele vremuri au fost acele pentru biserică noastră și apăsătoare pentru nația română! Dl profesor Silviu Dragomir ni-a zugrăvit cu măiestrie și cu mare bogăție de amănunte sfășietoarea lor tragedie, în cele două volume monumentale: *Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal în secolul XVIII*. [Sibiu, vol. I 1920; vol. II 1930, Tip. Arhidiecezană]. Ar fi o întreprindere foarte meritoasă dacă d-sa ori altul dintre istoriografii noștri și-ar lua însărcinarea să adune informațiunile risipite despre vechile noastre mănăstiri pentru a ne da o istorie a lor — chiar incompletă, până ce s'ar da la lumină materialul documentar care așteaptă să fie căutat. O astfel de lucrare, pe lângă meritul de a ne înfățișa o pagină din zbciumatul nostru trecut, ar avea în același timp darul să încurajeze silințele ce trebuie să le punem din ce în ce mai stăruitoare pentru reînființarea monahismului organizat în mănăstiri, în mitropolia noastră.

A sosit ceasul învierii lor

Astăzi vreme este, să dăm satisfacțiunea cuvenită jertfelnicilor noștri înaintași pentru distrugerea ctitoriilor lor, dar vreme este să împlinim totodată și o foarte simțită lacună în viața noastră bisericească, din cauza dispariției mănăstirilor. În ortodoxie monahismul trebuie să fie un element permanent al organismului bisericii și un factor de continuă înviore a vieții spirituale. El a avut un rol cu care — după afirmațiunea obiectivă a unui bun cunoscător al lui, din Apus¹ — biserică ortodoxă are tot dreptul să se mândrească. Dar nu e destul să-i lăudăm numai trecutul, ci datorie avem să-i înviem tradițiile glorioase și să le facem roditoare și în prezent. Nici după distrugerea mănăstirilor la noi nu s'a stins idealul monahismului. În popor s'a păstrat până astăzi un respect deosebit, o încredere și iubire caldă față de călugări. Fii și fiice ale țărânimii noastre ar-

delene și-au îndreptat pașii spre mănăstirile fraților de peste Carpați, ca să îmbrace haina monahală. Unii dintre ei și-au dat contribuțiunea lor chiar la înființarea de mănăstiri.

Totuși, nici după reînființarea vechei noastre mitropolii, cu cele trei eparhii ale ei: Sibiu, Arad și Caransebeș, nu s'a purces la reînvierea monahismului organizat în mănăstiri — de sigur, fiindcă toate forțele noastre erau atunci angajate la opera de organizare a centrelor eparhiale, la înzestrarea lor cu instituțiile necesare, la înființarea de școli confesionale aproape în toate parohiile, la creșterea clerului și a învățătorimii, precum și la lupta grea de apărare a limbii și culturii noastre naționale, din ce în ce mai amenințate de politica de maghiarizare a statului unguresc. După desfacerea de ierarhia mitropoliei sârbești din Carloviț, ierarhii noștri, începând cu marele mitropolit Andrei Șaguna, n'au încetat să reclame o seamă de mănăstiri din Banat, la cari aveau dreptul, recunoscut chiar de tabla regească din Budapesta în anul 1916, dar dintre cari numai una singură, cea dela Hodoș-Bodrog, a ajuns, în anul 1887, sub jurisdicțiunea eparhiei Aradului.

Sufletul vremii noastre le cere

Dar ceace — din cauza împrejurărilor vitrege — n'au putut realiza înaintașii noștri, datori suntem să nu întârziem a realiza noi, cei ajunși în țara făgăduinții. Să nu ni se spună că epoca noastră, dominată de progresele tehnice, de emulații sportive și de tendințe laice, n'ar fi favorabilă pentru realizări monastice. Dimpotrivă, este o experiență repetită în istorie, că epocile cele mai laborioase, mai zbciumate și mai suprasaturate de civilizație, sunt cele mai proprii pentru dezvoltarea monahismului, fiindcă din sgomotul lor se desprind mai hotărâți oamenii doritori de concentrare și de avânt sufletesc, de bucuriile vieții mistice, de-o trăire mai intensă în contact cu Dumnezeu. Tehnica mecanizează viața și nu-i permite să se coboare în adâncime, de aceea ea lasă nesatisfăcute tocmai aspirațiunile cele mai înalte ale sufletului. Societatea omenească nu-i alcătuită numai din recruți, ci din oameni cu naturi diferite și dintre ei nu vor lipsi nici când aceia cari se simt chemați să iasă din norma comună și să iee asupra lor de bunăvoie sarcini deosebite, purtate cu o completă lepădare de sine.

Monahismul, școala eroismului moral suprem

Monahismul este școala lepădării de sine și a devotamentului în slujba lui Dumnezeu, dus până la jertfă. În scopul acesta el cere înfrânarea completă a celor mai puternice instincte cari îl leagă pe om de pământ. Toți creștinii sunt obligați să tindă către perfecțiunea morală — sunt însă și chemări excepționale cari se îndreaptă de sus numai către puțini aleși. În decursul activității sale pământeste,

¹ Dr. Karl Holl: Über das griechische Mönchtum. In Preussische Jahrbücher, fasc. III din 1898, pag. 408.

Mântuitorul a împărțit norme de viață creștinești tuturor cari au venit să-l întrebe ori să-l asculte cu gând curat, dar numai către foarte puțini s'a adresat pe apelul: „Vino, urmează mie“. Pe această chemare specială se bazează monahismul. Ambele aceste chemări, atât cea către viața comună și general obligatoare, cât și cea care iese din comun și se înfrățeste cu jertfa, trebuie să existe în sânul bisericii. Cea din urmă are să răsară ca o floare crescută din bogăția spirituală a celei dintâi, udată de roua harului dumnezeesc. Aceasta nu înseamnă că viața creștinească ar fi împărțită pe două planuri diferite și reprezintă valori diferite — cum greșit interpretează protestanții morala sfaturilor evanghelice, cari stau la temelia monahismului, — ci viața monahală înseamnă o slujbă deosebită și o jertfă pe care o iau de bună voie asupra lor ceice se simt chemați pentru ea. Monahismul reprezintă o idee care face parte din programul moral al evangheliei, dar pentru a cărei realizare se cere să renunți în mod liber la lucruri cari altfel sunt legal permise și în sine bune. În ortodoxie nu există doctrina, că numai monahii ar fi în stare să pășească întru toate pe urmele lui Hristos. Sfinții pe cari îi venerază biserica noastră au aparținut tuturor stărilor sociale. Urmarea lui Hristos e posibilă în orice stare socială, fiindcă ea e în funcție de râvna sfântă ce o ai pentru împărăția lui Dumnezeu, iar această râvnă va ști să găsească în orice situațiune din viață și în orice problemă a misiunii ce îndeplinești pe pământ teren pentru punerea în lucrare a silințelor către perfecționarea morală. Luând în considerare măsura în care împrejurările externe pot să favorizeze aceste silințe, fără îndoială starea monahală prezintă forma de viață cea mai avantajoasă. Dar tocmai din acest motiv acordăm toată admirațiunea noastră acelor cari trăind în vârtejul vieții, nu se lasă influența de ispitele ei, ci își păstrează inima ca un sanctuar consacrat lui Dumnezeu și ca un templu al împărăției lui, zidit în lăuntru. Fără luptă continuă împotriva ispitelor dinlăuntru și dinafară spre păcat, nici creștinii de rând și nici monahii nu pot urma lui Hristos. Împărăția lui Dumnezeu nu-i cade nimănui de-a gata, ci se câștigă nu mai printr'o luptă conștientă de țințele ei și purtată cu încordarea tuturor puterilor.

Valoarea ascezei

Școala acestei lupte este ceea ce înțelegem sub *asceză*. Asceza înseamnă exercițiu [dela ἀσκήσις = a exersa, a se exersa], adică exercițiu îndreptat către destoinicia morală. Exercițiul este un progres sistematic în cele mici, fără de care nu putem ajunge la progres în cele mari. Pentru a te apropia de țințele îndepărtate ai nevoie să faci pași mulți. Celce vrea să câștige biruința în război, trebuie să facă exerciții de luptă în timp de pace. Dacă am putea suprima din noi înclinările spre rău prin o singură decizie a voinții, asceza ar fi de prisos. Dar fiindcă aceasta este o imposibilitate, urmează că e necesară lupta dusă printr'un exercițiu neîncetat pentru intronarea binelui și pentru combaterea răului, adică e necesară asceza atât pentru cei cari au îmbrăcat cinul monahal, cât și pentru cei cari trăiesc în lume. Biserica reprezintă acest activism practic al împărăției lui Dumnezeu.

Sensul pozitiv al monahismului

În slujba acestui activism trebuie să stea monahismul prin chemarea sa excepțională în sânul bisericii. Dintru începuturile sale el s'a înfățișat ca o mișcare de renaștere religioasă, ca un covârșitor simțământ pentru frumuseța bunurilor și pentru mărimea obligamentelor spirituale, ca o cunoaștere morală mai adâncă și pentru care exercițiile ascetice nu erau decât mijloace de chezuire a libertății interioare, în sfârșit ca o incontestabilă *exuberanță de putere nouă*.¹ Contactul viu cu lumea supranaturală a fost izvorul acestei puteri. Focul sacru pogorît pe pământ în ziua Cincizecimii a alimentat-o neconținut. Prin această „putere de sus“ devine tare celce se devotează cu desăvârșire lui Dumnezeu nu numai cu ceea ce are, ci și cu ceea ce este. Căci, în definitiv acesta este scopul pozitiv al monahismului: să concentreze în Dumnezeu și să-i închine Lui toată ființa celorce din voință liberă intră în cinul monahal, disciplinându-le viața în așa fel, ca gândul la Dumnezeu să o povățuiască și să o domine până în cele mai mici amănunte ale ei. Cele trei voturi monahale: sărăcia de bună voe, fecioria statornică și ascultarea necondiționată, cari stau în sprijinul acestui scop, țin de esența monahismului; ele nu sunt rezultatul evoluțiunii acestuia. Renunțarea la bunurile materiale, discreta trecere sub tăcere chiar și a elementelor necesități de trai și utilizarea bunurilor ca și cum nu le-ai poseda — aceasta înseamnă sărăcia de bună voe. Renunțarea la viața familiară, alipirea pătrunsă de devotament până la uitarea de sine, încălzită de iubire curată și de profundă adorațiune către Hristos Mântuitorul — acesta este sensul fecioriei monahale. Iar ascultarea de superior, departe de a fi o scoborâre, este mai vărtos o dovadă a personalității puternice în spiritul pildei Celui ce „s'a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte — și încă moartea pe cruce“ [Filip 2, 8]. Voturile monahale, ca și toate exercițiile ascetice — în concepția monahismului ortodox — nu-și au scopul în sine, ci sunt numai mijloace de a păstra sufletul liber pentru lumea spirituală și pentru netrecătoarele comori aleei. Renunțările ce se cer sunt condițiuni pregătitoare ale entuziasmului religios. Sf. *Vasile cel Mare* spune adeseori că sunt mici și neînsemnate lucrurile la cari renunță monahii, în comparație cu bunurile spirituale spre cari se îndreaptă ardoarea lor. De aceea, nu în renunțări zace tăria monahismului, ci în elementul pozitiv ce-l animă și care este strădania către sfințirea întregii personalități prin viața ancorată în Dumnezeu.

Tăria morală se câștigă în singurătate, prin contemplație

Distanțarea de lume își are prerogativele ei. În monahism ori în afară de monahism religiozitatea mai vie și mai profundă începe totdeauna printr'o desfacere de lume. Toți întemeietorii și reformatorii religiunilor au ieșit din pustie. De altfel în orice domeniu al vieții tot ce depășește în valoare clipa trecătoare se urzește în tăcere și liniște. Orice creațiune de seamă are nevoie de concentrare. Tre-

¹ Dr. Karl Holl: Op. cit. pag. 410.

bue mai întâi să-ți umpli sufletul, ca să ai ce scoate din el și să împărțești altora. Izvoarele sunt ascunse între munți și dealuri, nu țâșnesc de pe culmile bătute de vânt. Drumul bărbaților cu rol determinant în istorie, a pornit din popasurile roditoare ale singurătății. A-ți păstra distanța față de un lucru, nu înseamnă a-l ignora, ci tocmai dimpotrivă, înseamnă a-ți da răgaz și puțință să-l cuprinzi cât mai bine cu privirea. Vieții i-au slujit mai cu folos cei cari s'au smuls din vâltoarea ei, dar au acumulat în retragere forțe spirituale prin cari au fructificat-o. Toți marii ierarhi ai bisericii au ieșit din chiliile mănăstirești. De sigur ei erau mă-pâni și pe elementele culturii celei mai înalte a epocii lor, dar armatura duhovnicească, cu care au purtat vitejește lupta pentru Hristos și biserica lui, au căpătat-o prin asceza chinovială. Conducător bun de suflete poate fi numai acela care a pătruns mai întâi în adâncimile propriului său suflet, cu gândul de a-l purifica și sfinți prin darul și lumina lui Hristos. Fără inspirațiile cari se coboară din înălțimea idealului religios căruia îi închini străduința ta, nu ești în stare să faci nici doi pași siguri pe calea cea duhovnicească, cu atât mai puțin să povățuiești pe alții. Cel care a biruit lumea are îndrăzneala să-i arete drumurile cele drepte.

Intransigența mănăstirilor și spiritul conciliant al Bisericii se întregesc reciproc

În comunitatea chinovială voința e călătită printr'o disciplină aspră, renunțările și metoda religioasă înțeleaptă au darul de a ține mereu trează răspunderea față de țințele spirituale și o dârză rezistență față de orice primejdie le-ar amenința, ca la stegarii cari sunt gata să apere cu prețul vieții lor cinstea steagului. Mănăstirile au reprezentat în toate timpurile intransigența în biserică. Biserica, ținând seamă de împrejurările reale, a fost aplicată adeseori la concesiuni față de spiritul timpului — desigur nu în privința dogmelor, ci în privința atitudinilor și relațiilor ei cu ceilalți factori ai vieții publice și ai culturii. Ea este o organizație de masse, de aceea are în vedere mulțimile mai mult decât persoanele, lucrează pe o suprafață întinsă mai mult decât în adâncime. În genere biserica crede că poate exercita o influență mai puternică asupra culturii unui popor, dacă-și lărgeste cât mai mult cadrele operei sale, dacă numărul membrilor ei se urcă la cât mai multe milioane, dacă pretinde mai ales respectarea instituțiilor ei externe și dacă reușește să introducă în viața cetățenilor statului slujbele și ceremoniile sale. Intre astfel de împrejurări opera educativă a bisericii în mod firesc pierde din calitate, pentru că cultura intensivă se poate aplica, în orice domeniu, numai pe un spațiu mai restrâns. Încă în epoca primară a creștinismului s'au ridicat glasuri protivnice intrării cu duimul a popoarelor în sânul bisericii. Totuși biserica și-a ținut porțile larg deschise, pentru că dacă s'ar limita la un cerc redus de oameni, cu gândul de a le da acestora din plin și totul, atunci ar lăsa mulțimile flămânde. Cum aceasta nu o poate face și astfel, fiind imposibil să scoți biserica din relațiile cu ceilalți factori ai societății și prin izolare să o scapi de sub influențele concesionare ce e ținută să

le primească, e necesar, e indispensabil ca biserica să aibă organe cari să susțină integral și fără compromisuri aspirațiunile superioare ale ei. Numai cu clerul de mir, misiunea aceasta e foarte greu de realizat. N'a fost posibilă în alte părți cu un cler celibatar, cu atât mai greu i-o putem cere unei preoții apăsate de griji și îndatoriri familiare, cari în mod fatal o aduc în legături așa de apropiate cu mediul social, încât nu se poate sustrage cu totul de sub influențele lui. Iar când se integrează de-a binele în mentalitatea burgheză, preoțimea de mir a abdicat la rolul de susținătoare intransigentă a înaltelor scopuri spirituale ale bisericii. Trebuie, prin urmare, create organe cari să lucreze în adâncime pe tărâmul religios și cari, prin viața și slujba lor sfântă, să așeze în văzul tuturor, cu elan și energie, chemarea care-l leagă pe om de eternitate.

Mănăstirile, antidotul cel mai eficace împotriva secularismului

Aceste organe — după experiența unui lung trecut al bisericii — nu pot fi decât *mănăstirile*. Ele folosesc chiar numai prezența lor în mijlocul secularismului vecului nostru, dând oamenilor pilda vie cum viața poate fi interpretată și altfel decât avizându-o exclusiv la rosturi terestre. Noi oamenii bisericii nu ne dăm bine seama în ce măsură viața noastră publică, cu instituțiile și directivele ei, e stăpânită de mentalitatea laică și cum această mentalitate, importată din străinătate, a căzut ca o brumă groasă peste câmpiile sufletești ale poporului nostru, luminate până atunci de razele credinței religioase, reușind să taie năzuințele și să întunece țințele mai înalte, iar în locul acestora angajând toată inteligența noastră vie la exaltarea pretențiilor materiale ale traiului. Pe urma acestei scoborâri nu e mirare dacă am ajuns în plină criză morală a păturii noastre intelectuale și la un dureros simțământ de nesiguranță a întregului popor, care, văzându-și tradițiunea prin care a trăit în lungul său trecut atacată, simte cum i se clatină sub picioare temelile pe cari s'a sprijinit făptura sa morală în lume. În privința aceasta ar fi multe de spus și dureros e, că, în lipsa unor criterii superioare de apreciere, prea mulți dintre ceice poartă răspunderile n'au ajuns la un diagnostic precis al situațiunii nesănătoase în care ne găsim. Dar am convingerea că reacțiunea nu va întârzia prea mult. Biserica, care-și bazează întreaga ei mărturisire de credință și propovăduire pe primatul spiritului, este cea dintâi chemată să-i ajute la biruință. Pentru aceasta ea are nevoie înainte de toate de personalități cari să trăiască *exclusiv* pentru scopurile spirituale ale ei. Chiar un protestant ca *Adolf Harnack*, dela care am împrumutat anume formula prin care precizează această condiție de prosperare a bisericii, regretă dispariția monahismului din protestantism. Regretul nostru, ca ortodocși, că nu-l avem în mitropolia noastră ardeleană, trebuie să fie atât de profund încât să nască îndemnul irezistibil de a purcede cu o zi mai curând la reînființarea așezămintelor mănăstirești, cari să-l adăpostească și crească până la înflorire.

¹ *Adolf Harnack*: Das Wesen des Christentums, Leipzig, 1902 pag. 181.

